

Asken og Jorden

Som bekendt kan man forholde sig paa 2 Maader med den Aske, der bliver Resultatet af Kremationer; man kan enten faa den opstillet (hvilket skal ske i dertil indrettede og af Justitsministeriet godkendte Urnehaller), eller man kan faa den nedsat i Jorden. I den moderne Ligbrændings første Aartier blev det hos os (som i Syden) brugt at opsætte Urnerne; man mente, at Brudet med Jordfæstelsestraditionen ogsaa krævede et Brud i Anbringelsestraditionen og valgte derfor Opsætning paa Hylder. Senere er man kommet paa andre Tanker og har forstaaet, at dette, at man vil brændes, ikke uvægerligt betyder, at man ikke vil i Jorden; tværtimod beviser Statistiken i stigende Grad, at selv om Folk vil brændes, saa vil de alligevel i Jorden, — tilbage til Jorden, hvoraf de er kommet, saadan som Ritualer siger det. Deri ligger noget sundt og rigtigt, der stemmer langt mere med nordisk Tankegang end Opstillingen i Kolumbarier eller Indsætning i Urnemure.

Erfaringerne fra denne Nedsættelse i Jorden har imidlertid godtgjort, at det ikke er gaaet med Askerne, som man egentlig har troet det. De har ikke indgaaet den organiske Forbindelse med Jordsmonnet, som det har været ønskeligt; man har tværtimod i stigende Tal i Gravene fundet Askerne som kompakte Masser af uorganiske Stoffer, der var isoleret fra Jorden. At dette er utilfredsstillende saavel for Kirkegaardsadministrationen, der skal tage Vare paa dette Stof, som for Familien og for den, der tænker paa at lade sig brænde, er klart. Nogen Mulighed for at faa ændret Forholdet under de Kaar for Nedsættelse, der hidtil har været praktiseret, og som er fastlagt i Justitsministeriets Regulativ af 1. Juni 1937, har der dog syntes ikke at være.

Imidlertid har Justitsministeriet nu følt sig foranlediget til at udsende et Tillæg til sit ovennævnte Regulativ af 1937, og heri gives der Tilladelse til, at man (naar Asken

Forslag til Omordning af Skagens gamle Kirkegaard.

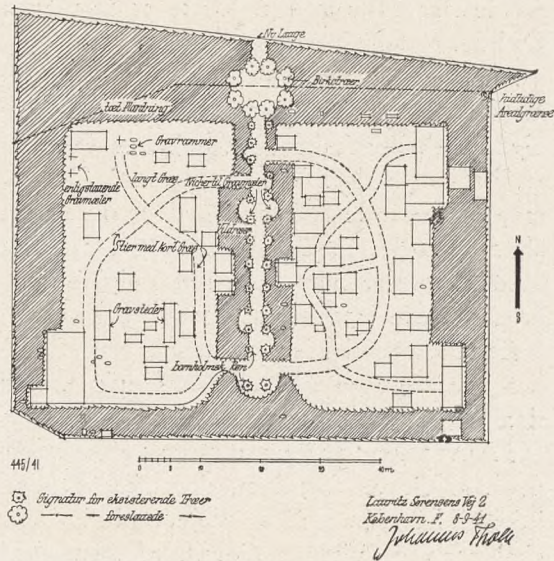

Fig. 32. Forslag til Ændring af Skagens gamle Kirkegaard.

skal nedsættes i Jorden) enten kan benytte Beholdere, der er opløselige i Vand, f. Eks. Pap, støbt Papirmasse eller lignende, eller lade Asken blande direkte med Jorden. Navnlig ved den sidste Foranstaltning maa det kunne tænkes, at Aske og Jord kan indgaa en organisk Forbindelse, og at Asken vil kunne indgaa i den Stofomdannelsesproces, som til Stadighed finder Sted, — dog er det utvivlsomt, at denne Proces vanskeliggøres noget ved den i Kirkeministeriets Cirkulære af 5. Marts 1935 fastsatte Dybde, hvori Askeurnerne skal nedsættes, nemlig saa dybt, at der kommer en halv Meter Jord over den. Bakterielivet flourer jo navnlig i det egentlige Muldrag, — Jordens øverste Dele, og det er ved dettes Hjælp, at Stofomdannelsen finder Sted. Men det er langt

Fig. 33. Støbejernsgravmæle paa Skagens gamle Kirkegaard. Foto: J. Th.

fra altid, at Processen er virksom i over et Spadestiks Dybde, — og dette er de 50 cm Dybde.

Maaske har man Lov at fortolke Bestemmelserne saadan, at naar der ikke er nogen Urne omkring Asken, saa behøver den heller ikke at nedsættes i den nævnte Dybde, men kan blande Asken i Jordens øvre Lag, altsaa blandes med Mulden. Og i saa Tilfælde kan der næppe herske Tvivl om, at Stoffet vil indgaa i Naturens Processer.

Lettelsen med Hensyn til Brugen af Urner kan være en økonomisk Gevinst, men den har dog sin ganske særlige Betydning for Anvendelse af de saakaldte Fællesgrave, d. v. s. Grave for dem, der efter Døden ikke vil have deres Grav plejet og hvis Grav skal forblive ukendt (jevnf. »V. K.« XII S. 29–30).

Desuden betyder det et Skridt nærmere imod et gammelt Ønske fra visse Sider, nemlig at man kan faa Lov at strø Asken ud over Havet eller ud for Vinden. Denne Skik er ret meget benyttet i det ellers saa konservative England, hvor den er ganske legal og er tilknyttet et vist Ritual. Dette er navnlig praktiseret ved Golders Green Krematorium i Woking (se »V. K.« X S. 6–7). Muligvis uden Legalitet blev den praktiseret herhjemme i 1942, da en Vinterdag Slægten strøede afd. Professor *Georg Brandes* Aske ud over Eremitageslettens Sne.

Det maa kunne tænkes, at en Legalisering af denne Fremgangsmaade ikke kan ligge alt for langt ude i Fremtiden.

Man kan ganske vist indvende, at vort blæsende Klima ikke just egner sig til Anvendelse af denne Fremgangsmaade, og at modsat heraf det fugtige engelske Klima netop begunstiger den; men Respekten for det individuelle, som er indgroet i nordisk Sæd, parret med passende hygiejniske Forholdsregler skulde dog nok kunne muliggøre Sagens Løsning, saa at ogsaa Tilhængere af denne Tanke kan faa Lov at benytte den i Praksis.

Kirkegaards-Fund

Af Sognepræst, Dr. phil. Axel Garboe

Inderligt sammenknyttet med Folkets og den enkeltes Liv er de indviede Guds Huse og de Dødes hegnede Haver. Det mærkes paa mangfoldige Maader. Og maaske ingen andre Steder er saa mange Traade fra vort Lands og vor Kulturs Historie sammenslynget, synligt og usynligt, som i vore Kirker og paa vore Kirkegaarde. Det er et meget vidt Perspektiv, der aabner sig for den, der med opladt Sind og nogenlunde Forudsætninger standser ved vore gamle Kirker i By og paa Land. Derfor skal vi af al Magt værne om disse dyrebare Skatte, og derfor skal vi vaagent holde Øje med, hvad der kommer for Dagen paa Kirkegaarde og i Kirker til Belysning af vort Folks Liv igennem Tiderne.

Gang paa Gang viser det sig, at nye værdifulde Fund af stor historisk Interesse stadig kommer for Dagen, naar Reparationer eller Restaureringer af Kirker, Kirkegaardsdiger og lignende Arbejder foretages. Maaske har man Aar ud og Aar ind gaaet paa Landsbykirkegaarden og set paa de store Stene i Kirkemuren uden at fæstne sig særligt derved. Men en Dag falder Sollyset over de kalkede Stene paa en saadan Maade, at Forhøjninger og Fordybninger bliver i særlig Grad synlige — og da ser man med eet, at den svære Kampesten derhenne i Kirketaarnets Kor bærer en Mængde skaalformede Fordybninger indslæbet i Hedenold. Hvor i ældgamle Tider hedensk Gudsdyrkelse fandt Sted, rejstes en kristen Kirke, og Bygningsmændene tog, hvad de fandt af store, brugbare Stene, ogsaa dem, som Forfædrene engang havde knyttet deres religiøse Forestillinger til. Et helt Stykke Kirkehistorie og Kulturhistorie træder Beskueren i Møde fra den gamle Sten paa Kirkegaarden. For den hvide Krist maatte Hedenskabet vige.

Eller det var maaske ogsaa en *Runesten*, der fandtes paa Kirkegaarden, indsat imellem de andre Bygningssten i Kirkens Mur. Saadan skete det i Sommeren 1911, at der